

FOGUERES DE SANT JOAN

"La meua infància són records de terres d'Alacant...

*... i pólvora, pólvora, pólvora transformada en espurna,
en castell de foc, en devessall de llum, en cabellera de Gorgona,
en sol de mitjanit, en prodigi de Circe."*

FERNANDO SÁNCHEZ-Dragó

ORÍGENS

- Des de temps immemorial l'ésser humà ha donat culte al foc, i són abundants les mostres de festes paganes basades en purificacions en què també intervenia l'aigua.

[*L'acte de fer fogueres al començament de l'estiu ha tingut molta relació amb l'adoració al Sol.*] La paraula solstici procedeix del llatí i significa 'parada del Sol'. En el d'estiu (21-22 de juny) l'astre rei arriba a la màxima altura i els dies següents comença a descendir. Durant aquest període l'home feia foc per a transmetre-li força calòrica, per tot el que els rajos solars tenen de font de vida.

El cristianisme va assimilar aquest costum i l'encesa de fogueres per Sant Joan (24 de juny) és un acte molt arrelat a tota la Comunitat Valenciana, on foc i aigua són dos elements que es combinen en multitud de festes.

Els alacantins, des de feia molt de temps, el 23 de juny solien anar al camp a sopar, festa en què no faltava la típica coca amb tonyina (que a més a més de tonyina té ceba i pinyons) En arribar la mitjanit | *feien fogueres, ballaven tot al voltant, llançaven coets i sovint acabaven la festa banyant-se al mar.*

Aquest costum es mantenia quan es va constituir formalment la festa de les Fogueres de Sant Joan a Alacant, ja que al principi de la instància presentada a l'Ajuntament el dia 29 de març de 1928 es deia: "Que en ser un festeig arrelat en l'ànima popular, basat en una vella tradició...".

Festes

DEL FOC

- Hi ha moltes poblacions de la Comunitat Valenciana que organitzen festes amb caràcter de festeig institucionalitzat en què es cremen per Sant Joan figures fetes de fusta, cartó i fins i tot de roba farcida de palla; amb alguna excepció, com és el cas de la localitat castellonenca de Nules, quasi totes es troben a la província d'Alacant que les combina amb les seues germanes les falles des de principi del segle XX.

Benidorm, Sant Joan d'Alacant, Torrevieja i Xàbia celebren en l'actualitat festes de Fogueres de Sant Joan; Sant Vicent del Raspeig planta fogueres al juliol, i altres municipis com Dénia, Pego o Elda organitzen falles.

“La verdor i un or especial alacantí

*adornen i matisen aqueixa embriaguesa de blau
que se sent a la ciutat de les Fogueres.”*

RAMÓN GÓMEZ DE LA SERNA

FOGUERES DE SANT JOAN

a Alacant

■ Un funcionari de correus gadità que es deia José María Py y Ramírez de Cartagena, després de viure un temps a València, en què va participar activament en diversos districtes fallers, va ser destinat a Alacant, ciutat on son pare exercia com a notari.

| *El 1928 va patrocinar l'organització formal de les Fogueres de Sant Joan.* | En aquesta primera edició es van constituir nou districtes que van pujar a dèsset l'any següent, any en què ja es va estrenar l'himne de la festa de les fogueres. Amb l'inici del nou mil·lenni el nombre de fogueres majors plantades s'acosta al centenar.

En molt poc de temps les festes es van consolidar i des del 1932 s'elegeix com a reina de les fogueres la Bellea del Foc, amb sis dames d'honor.

Les Fogueres de Sant Joan han anat adquirint una idiosincràsia particular, definitiva d'una personalitat pròpia davant de festejos semblants.

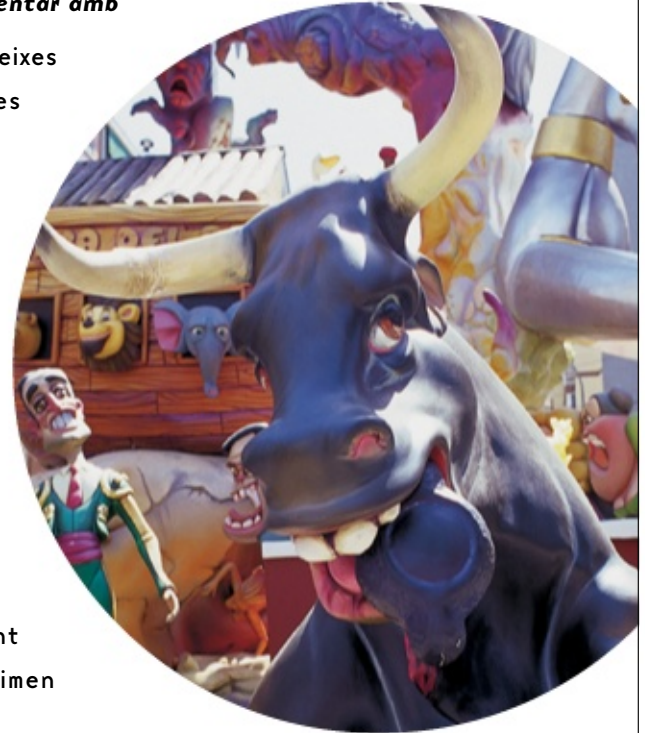
En aquesta festa destaca la participació activa d'alacantins i forasters, [*la festa es viu permanentment al carrer, amb multitud d'espectacles a l'aire lliure.*] Les barraques s'instal·len des de l'any 1931 per tota la ciutat per a compartir fraternalment esmorzars i sopars a l'aire lliure, ballant al so de la música en les revetles que organitzen.

D'altra banda, [*el disseny de les fogueres fuig sovint del tradicional barroquisme per tal de buscar línies més avantguardistes i fins i tot experimentar amb tècniques innovadores.*] El caràcter satíric emana dels ninots, aqueixes coloristes figures de cartó i fusta que protagonitzen crítiques de situacions recents tant d'àmbit local com nacional i internacional.

Amb el precedent en el mes de maig de l'elecció de la Bellea del Foc per un jurat i els presidents de les comissions de les fogueres, és a principi de juny que s'inicia el dens programa oficial d'actes amb l'Exposició del Ninot, exposició en què els ciutadans amb el seu vot indultaran de desaparèixer en el foc les figures -una de foguera major i una altra d'infantil- considerades les millors de cada any.

El pregó de les festes, pronunciat des del balcó de l'ajuntament per un personatge popular, i la Cavalcada del Ninot ens aproximen a la que serà la setmana gran de les Fogueres.

“Ja fa bé Alacant, la ciutat espill, a encoratjar el foc sagrat de les seues fogueres.”

SERAFÍN I JOAQUÍN ÁLVAREZ QUINTERO

PLANTÀ DE FOGUERES I BARRAQUES

Quan el dia 20 de juny s'acaba, els comissionats i integrants de fogueres i barraques ultimen els detalls perquè els respectius monuments i portades puguin estar perfectament plantats al matí següent i que puguin ser visitats pel jurat que atorgarà els premis en les distintes categories. Aquesta mitjanit d'activitat frenètica de foguerers i barraquers en tots els barris de la ciutat, tindrà la recompensa quan, fent una parada en la faena, es menja la típica coca amb tonyina acompanyada de bacores, tot això regat amb el robust vi de la terra que, quan el sol pica, se sol canviar per palometà, també denominat nuvolet, que és un refresc fet amb anís sec combinat amb aigua molt freda.

MASCLETAES

Espectacle pirotècnic la màgia del qual radica en l'estrèpit que provoca la pólvora d'uns coets que es disparen compassadament i van provocant tant d'estrèpit que no és aconsellable a orelles sensibles i no iniciades. Les *mascletaes* es fan a les dues del migdia des de la circular plaça dels Estels, amb els carrers adjacents plens d'un públic addicte que no falla a aquesta sorollosa cita que té lloc del 20 al 24 de juny.

DESFILADES

Asseguts en les cadires preparades per a aquesta finalitat al llarg de l'itinerari oficial, es poden contemplar variades desfilades que, durant el matí, sempre tindran el prolegomen de les cercaviles de belleses i comissionats pels seus districtes [*on no serà difícil percebre la música més típica de la festa, aquella que sorgeix de tabalets i dolçaines*] acompanyada d'unes breus traques que van anunciant la seua presència per les vies públiques.

La vesprada del dia 21 disfrutarem de l'Entrada de Bandes en què participen els integrants de les comissions de tots els districtes amb les seues belleses i dames d'honor, abillades amb el preciós vestit de núvia alacantina, amb la presència de les respectives bandes de música. En aquest acte també destaquen els típics vestits antics de llaurador i llauradora que llueixen molts dels comissionats.

La Desfilada Folklorica Internacional té una extraordinària vistositat perquè hi participen, la nit del dia 23, grups de ball i membres de festes de diferents llocs d'Espanya i del món que executen danses típiques, porten vestits coloristes i desfilen en carrosses espectaculars.

OFRENA

Acte emotiu per naturalesa és el de l'Ofrena de Flors a la Mare de Déu del Remei, patrona i alcaldessa perpètua de la ciutat, que es fa la vesprada del dia 22 i és l'ofrena més antiga d'aquesta naturalesa que es coneix. Cada districte pugna per oferir el conjunt floral més original i espectacular mentre les belleses i dames porten poms de flors que seran depositats davant de la imatge de la Mare de Déu del Remei, instal·lada a la façana de l'Ajuntament, de manera que als seus peus es va component un immens tapís format per milers i milers de flors.

*“ No és estrany
que aquesta terra
s’encenga
la nit de Sant Joan
i que les fogueres
amb les seues llengües de foc
volant cap al cel,
pretenguen capturar estrelles
per emular per una vegada,
encara que només siga aqueixa vegada,
el protagonisme estel·lar
de la nit levantina.”*

ALBERTO CORTEZ

LA CREMÀ

El dia gran del 24 de juny, festivitat de Sant Joan Baptista, s'acaba. Arribem a les dotze de la nit i des de dalt del Benacantil, al castell de Santa Bàrbara, es llança una monumental palmera blanca de focs artificials que indica el començament de la crema dels centenars de fogueres majors, infantils i barraques.

| *Alacant cremarà de goig per totes bandes en un ambient d'exultant alegria, cantant i ballant al voltant de les flames.*

| A la foguera oficial, instal·lada a la plaça de l'Ajuntament, centenars de joves desafiaran la calor i els bombers perquè aquests els arruixen amb aigua, i així un altre any es complirà la banyà. Mentrestant, la suau brisa engronsarà els racons de la ciutat com es diu a l'himne de les Fogueres: "A la llum de les fogueres, s'abaniquen les palmeres".

CASTELLS DE FOCS ARTIFICIALS

El 25 és dia de

ressaca encara que la ciutat torna a la normalitat laboral i sembla que la nit anterior no haja passat res. A més a més, el cos aguanta perquè la festa, més assossegada, continua. Els tranquils carrers i places de la ciutat vella s'omplin amb les parades del mercat medieval on es venen objectes decoratius, bijuteria i productes alimentaris artesanals, i també s'ofereixen espectacles malabars i música antiga. A la nit, a partir de les dotze i fins al dia 29, festivitats de Sant Pere amb la qual conclouen les Fogueres, **[és obligat acudir a la platja del Postiguat per a contemplar, a la vora mateix de la mar, les sessions del concurs de castells de focs artificials que llancen acreditades empreses pirotècniques nacionals i estrangeres,]** després de les quals es disparen traques lluminoses d'un centenar de metres en el contigu passeig de Gómiz.

FESTA TOTAL

Es viuen dies i dies d'una general gatzara en què no falten tampoc actes religiosos, competicions esportives, actuacions musicals i una fira taurina en què participen les primeres figures del toreig a peu i a cavall.

Els districtes competeixen també per tal de fer cada vegada millor les seues revistes (llibrets) que arpleguen articles de temàtica alacantina i perpetuen les imatges de les belleses i dames de cada any amb els esbossos de les fogueres. La Comissió Gestora, com a entitat responsable de l'organització d'aquestes festes, igual que l'Ajuntament, editen també les seues pròpies revistes oficials amb uns continguts d'alt valor gràfic i literari.

[*Hi ha moltes i poderoses raons per les quals les Fogueres de Sant Joan, declarades d'Interés Turístic Internacional el 1984, representen el màxim exponent de la festa total.*]

Homes i dones s'esforcen a oferir, de manera desinteressada, a propis i estranys un espectacle alegre i divers perquè una ciutat tan acollidora com Alacant compartisca amb els seus visitants uns quants dies en què fins i tot els més exigents trobaran complides les ànsies de diversió.

PER A MÉS INFORMACIÓ:

TOURIST INFO ALACANT

Rambla de Méndez Núñez, 23

03002 Alacant

Tel.: 96 520 00 00

Fax: 96 520 02 43

TOURIST INFO ALICANTE-CENTRO

Portugal, 17

03003 Alacant

Tel.: 96 592 98 02

COMISSIÓ GESTORA

DE LES FOGUERES DE SANT JOAN

Serrano, 5

03003 Alacant

Tel.: 96 592 56 86

TURISME

 GENERALITAT VALENCIANA
AGÈNCIA VALENCIANA DEL TURISME